

ԲԱԺԱՆՈՐԻՒԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարինյ համալսարանի	13 փր.
Վեցամսյայ Արսասահմանի	7 "
համալսարանի	15 փր.
Վեցամսյայ Ավերիկայի համալսարանի	8 "
սարկանի	3 սր.
Վեցամսյայ	1.50 "

Ծանուցումն տղը առաջին երեսին ուսման 40 աստիճանի իսկ վերջին երեսին նախաժամ 20 աստիճանի է: Իրենիկ առաջին անգամներու համար 20 0/0 զեղը կը լայն:

Վառձայի համար ձեռք բերելու 10 աստիճան է

ՇԱՐՋՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳՈՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏ՝ ԲԱԺԱՆՈՐԻ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺԱՆՈՐԻ ԳԼԵՏԻ ԵՒ ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

Համակ է գրում ու կը խմբագրուի անհատիկ

Редация на вѣстникъ Шаржумъ, Варна

Redaction du journal "Charjoum", Varna (Bulgarie)

Պուշկարինյ համալսարանի 15 ՍԱՆԹԻՄ Արսասահմանի համալսարանի 20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք էս չեն տրուի

ՀԱՐՋՈՒՄԻ ԲԱԺԱՆՈՐԻ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺԱՆՈՐԻ ԳԼԵՏԻ ԵՒ ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

«ՏԱՍ ՏՕՐԻ Հ. Յ.

ԳԼԵՆՎԵՍՏԻՍՏԻԱՆ ՄԼԶ»

Սրբէն այս անունով բը բոշիւրը յանձնված է տպագրութեան:

Բոշիւրի նպատակն է, առանց խժժանքի Գոշնակցութիւնը մէջ տեղ գնել իր իսկութեամբը և միեւնոյն ժամանակ փաստել թէ՛ իմ պայքարը սկսված է շատ հին ժամանակից և վերջերս միայն սուր կերպարանք ընդունեց: Բնական է որ բոշիւրի մէջ փաստող զօկիւմանները մեծ տեղ պիտի գրաւեն:

Բոշիւրի գիրը տպագրութիւնից վերջ 3 ֆրանկ է լինելու, իսկ բաժանորդ գրվողի համար 2.50 ֆր:

Դիմել Շարժումի Խմբագրութեան

Café Promenade Vienne

Այս շքեղ քաֆէն կը գտնուի Վիեննա Թրանց Ժողէֆ քաղաքին վրայ: Կըստանայ զանազան հայերէն լեզուներ: Առ հասարակ բոլոր հայ կամ արեւելքցի վաճառականները այս տեղ կը յաճախեն: Ուստի օտար երկիրներէ եկող հայերը կը հրաւիրուին գիմել հոս, ուր պիտի գտնեն իրենց յարմար զիւրուիւնները և անհրաժեշտ տեղեկութիւնները:

ՄԵՐ ԶԸ ՎՃԱՐԱՂ ԲԱԺԱՆՈՐԻՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք շտապել բաժնեգրները հասցնել խմբագրութեան մինչև տարւոյն վերջը: Կամ յայտարարել որ թելթը ձրի կուզէք կար նալ:

ՆՈՐ ՀՈՍԱՆՔ

Երէկ, կիրակի օրը. Տաճատ վարդապետը, կաթողիկոսի կոնգրակը կարգացվելուց յետոյ, Սօֆիայի ողորմելի, փառաւոր դիր-

քով, բայց խղճուի չէր քով եկեղեցում քարոզ տեց: Առաջին անգամն էր որ ես հայ եկեղեցու բեմից լսում էի այն, ինչ որ պարտաւոր էին քարոզել մեր հոգեւորականները ոչ տասնեակ տարիներ, այլ մի քանի դարեր առաջ: Վարդապետը պարզեց հայ եկեղեցու իրական նշանակութիւնը, ձաղկեց նրանում, նրա պաշտօնեաների և ժողովրդի մէջ ներկայումս տիրող կեղծիքը յայտարարելով որ՝ ինքը ոչ աւետարանից և ոչ արքայութիւնից պէտք է խօսի ժողովրդի հետ, այլ իրական հացի և երկաթի մասին, որովհետեւ առաջինը անհրաժեշտ է ազգային գոյութիւնը պահպանելու համար, իսկ երկրորդը սեփական հացը ուրիշից չը խլվելու համար:

Նա վերջացրեց իր քարոզը յայտարարելով ինչ ուղարկող Հայոց կաթողիկոս խրիմեանը այդպէս է քարոզել և ես քարոզում եմ նոյնը ինչ որ նա:

Քարոզի սկզբում երիտասարդ վարդապետը շափազանց յուզված յայտարարեց որ Խորանի մէջ գրուած Աստուածածնայ պատկերի վրա կայ թրքաց զինանշանը և իր զգաւնքը յայտնեց այդ խայտառակութեան հանգէպ, մանաւանդ եկեղեցու այն պաշտօնեաների որոնք եկել, գնացել ու մնացել են և չեն մտածել այդ ազգային խայտառակութիւնը շքացնելու:

Յայտնութիւնը իհարկէ գործեց ուժեղ ազդեցութիւն: Պաշտօնէութիւնը շարեց, ժողովուրդը ջուրն ընկածի նման եղաւ: Թե՛ս մտանութեան անհասաւարի էր թուում որ հայ եկեղեցու օժոված պատկերի վրա կարող է լինել թրքական զինանշան ու նրա առջեւ եկեղեցական տմենասուրբ համարված խորհուրդները կատարող հոգեւորականները:

Անշուշտ Սօֆիայի թաղական խորհուրդը կաշխատի, աշխատելու պէտք անգամ չկայ, կը փութալ թալ թուրք զգեւի պետութեան

զինանշանը վերացնել հայ առճարի միջոց:

Վարդապետը առհասարակ լսու տպաւորութիւն է թողնում: Մի բան միայն հետաքրքիր էր հասկանալ. արդեօք հայ ժողովուրդը այնքան հասունացաւ որ ըմբռնեց վարդապետի ասածները ու զոհ մնաց: Թէ չը հասկանալու պատճառով լուռ հանդիսատես մնաց այն կեղծիքի սապալումին որ դարերով իբրեւ ճշմարտութիւն էր ընդունում: Այսպէս թէ այնպէս երեւոյթը մխրթարական և յուսատու է: Տաճատ վարդապետին և իր նման փոքրաւորներին կատարեալ յաջողութիւն ենք մաղթում դարերի ընթացքում հայ ժողովրդի մէջ միս ու արիւն դարձած կրօնական կեղծիքներին տապալման գործում, իհարկէ միշտ ցանկալով քանդել այն, ինչ որ միասակար է, անպէտք է:

Վարդապետը գեռ չէ տեսնված կառավարութեան ներկայացուցիչների հետ: Այնպէս որ այդ մասին ոչինչ կարող եմ յայտնել: Քարոզի օրը, եկեղեցու բակում, գաշնակցական անուն կրողներից մէկը, որ մինչև այդ օրը շատ սիրով տեսնվում էր հետս, եկեղեցու բակում հայհոյական խօսքեր նետեց հասցէիս — առ այժմ ստուգում եմ թէ՛ ինքնաբերաբար էր այդ քալը թէ սարքովի: Խանրամասնութիւններ ինդիքը պարզվելուց յետոյ, Բնական էր որ սկանտալը յաջողութիւն չունեցաւ, և ինչ որ պէտք էր ասել այդ խեղճ գոյժիքին ասվեց մեր կողմից: Ճերմակ տերօրն էլ ազդեցութիւն չունեցաւ: Բայց կեղք, կոմիտէի անդամներից մին, մի քիչ հեռուն կանգնած գիտում էր նորակերտ հերոսներից մէկի լիրք քալը — որ նպատակին չը հասաւ:

Սօֆիա, 9 Հոկտ. ՎԱՐԴՈ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Արտասահմանեան պանդուխտներին

Տրապիզոն, 29 Սեպտ.

Պանդուխտ հայրենակիցներ, ինչպէս ձեզ բոլորիդ էլ յայտնի էր որ այս վերջի տարիներս Տրապիզոնի նաւահանգիստէն արգիւած էր հայ պանդուխտների ճամբորդելը պէպի իրենց հայրենի վաթաշը, շնորհիւ հայապետի գոմիսէրի և երկու հայ մատնեղների (հայերը պանդուխտեան են իսկ գոմիսէրը նաւահանգիստի մեծ պաշտօնեայ) այս երեք արեւնարբու զաւանները իրարու հետ միացած եկող ու գնացող ճամբորդների արիւնքը քրտինքով ձեռք բերած գրանցուրը շորթելէն զատ անտեղի ամբաստանութիւններ էլ կաւելցնէին խեղճերի հասցէին և այդպիսով իբր կասկածելիներ ետ կը դարձնէին. քանի. քանի անմեղներ զոհ են դնացել և իրենց վաթանից էլ զուրկ են մնացել և քանի մայրեր ու քոյրեր իրենց զաւակներին ու եղբայրներին կարօտովը ախ ու վախ քաշելով աչքերին փակած են, եթէ այդպիսիները հաշի առնենք պէտք է գիտնանք որ հազարների կը հասնին:

Այս դժբախտութիւնը վերացնելու համար շատ թէ քիչ աշխատողներ եղան բայց բոլորն էլ ստանց արգիւնքի անցանատոր հետ մէկտեղ այդ երեք արիւնարբու զաւանները առիթը յարմար սեպտով իրենց գործունէութեան ասպարէզը աւելի կը ընդլայնէին. այստեղ կարծէ այդ երկու հայ դաւաճանների անունները յիշել որ պանդուխտ ճամբորդները ընդմիշտ զգուշանան դրանցից. տաղիքն է Երկրալէ Մատթէոսեան իսկ երկրորդ (Իեմախցի) Մարիի Մարգար, երկուսն էլ պանդուխտներ. հայ ճամբորդները իբր հայ մեղքեանով կը գան այդ վատերի պանդուխտները մի

ընդհանուր թիւերը մահու եւ կենաց մէջ կը գտնուի: Երկու ճամբայ կայ. կամ պիտի ոչնչանանք. կամ փրկարար արքայի պիտի ելլանք:

Հայրենակիցներ, չըլլայ որ թողունք այս վերջին առիթը— կամ մարդու կեանքով ապրելու. կամ հերոսական մահով մեռնելու:

ՍՒՐՈՂ ԴԱՅՆԱԿԱՆԿԱՆԸ
Եւ
ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԶՍԻԱԿԸ
Զ.

— Պարոն Սիրող, կարգացի Իպոնանի արտաքուստը Սիւրբիկոն մէջ, Աստուծոյ շուքով Աստուծոյ արտաքուստը եւ յայտարարեցիք. Վարդուն ինչո՞ւ չէք արտաքուստը:

— Արդեմեւ ան տոկիւմաններով ճշմարտութիւնն էր կը գրէ եւ արգէն ինքը յայտարարած է որ մեզի հետ ընկեր չէ ալ ես...

— Իայց Աստուծոյ ալ չոյ՛ր ըսած է. ինչ որ Վարդուն եւ ուրիշները կը սեն. ինչո՞ւ անոր ըսածները զրպարտութիւն կը կոչուին:

— Զեռքերուս ճար ըլլար Վարդոյն ըսածներն ալ զրպարտութիւններ կը հռչակուին. այնուամենայնիւ թէ եւ հրապարակաւ այդպէս չենք հռչակեր. բայց ընկերական շրջանակներու մէջ կը տարածենք որ Վարդուն ալ կը զրպարտուի:

— Էն այդպէս Աստուծոյ նմանները կազմակերպական շարքերէն արտաքուստը ալ ո՞վ պիտի մնայ ձեր մէջը. ինչպէս կերտել զուր ծարիրն եւ Սուրբանին քաղաքականութեան կը յետեւիք. գրեական տարբեր պիտի հանէք ձեր սէջէն եւ միայն անպիտակից գործիք զարձակները պիտի պահէք: Մինչդեռ գոթ յեղափոխական էք... բռնութեան դէմ լծրոտացողներ:

անցնելու: Այս հողը նոր է. այս հողը տակաւին չէ կրուս իր մէջ հայ ժողովրդի ցաւերը, հայ ժողովրդի իղձերը: Նա՛ հայ ժողովուրդը՝ զեռ բաւականաչափ չէ զգացել այն ուրախութիւնը, որ պիտի ստանար իր կորուստները գանձելուց, նա զեռ չէ վայելել իր կուսով ձեռք բերած բարիքները, որ նորանոր այլ բարիքներ ի համար նորանոր գոյներ տալու պատրաստ լինի:

Այս այսպէս լինելուց յետոյ վեր կենալ սօցիալական դասախօսութիւններ կարգաւ, դասակարգային կոիւներ հրատարակել եւ զարմանալ ու զայրանալ, որ տաճկահայը չէ ընդունում, բողոքում է՝ վրձնում է դասախօսներին, եւ իրանց անաջողութիւնը պրօֆօկատորներին ջանքերին վերագրել—անպայման տղայամտութիւն է:

Նոյն իսկ այս դասախօսներն իրանք իրանց համար չը պարզած, իրանց կողմից չը սարսփած, իրանց համար տակաւին մտի զաղափարներով չեն կարողանում ոգեւորվել, ուստի եւ չեն ոգեւորում. չեն կարողանում համոզել ունկնդիրներին. չեն կարողանում գրաւել նրանց ու շարքութիւնը եւ հաւանեցնել նրանց. Աստուծանում են այն, որ զեռ ուսած չեն:

Այս ամենը այսպէս լինելուց յետոյ կատարեալ անստուծութիւն է իրանց նոր նպատակի անաջողութիւնը:

— Մենք մեր դիրքը պահպանելու կը ձգտինք եւ այդ նպատակին հասնելու համար ամեն միջոց գործ պիտի դնենք. ըլլայ Սուրբանական, ըլլայ Յարական. կամաց կամաց մենք այն եզրակացութեան կուգանք որ մարք եւ Սուրբանը շատ տրամաբանակտն դիրք բռնած են զՎարդուն իրենց այն հպատակները որոնք ոչ թիմէն զժողով են, ատոր համար մենք ալ աս ուզուածութեան կը հետեւինք:

— Պարոն Սիրող, կրմանամ թէ ձեր խուրիկաններէն մին Սօփիայի մէջ Վարդուն հայհոյեց է իբր թէ վերջինը վարդապետի քարոզը ծաղրած ըլլայ: Իայց վարդապետը Վարդոյն հետ հոս տեսնուեցան, Սօփիայ ալ միշտ կը տեսնուի. վարդապետին ապստամբական քարոզները Վարդուն շատոնց իվեր քարոզած է, և ձեր խուրիկանը ինչ կըլայ ըրանել աւանակ նորը բաներ որ մէջ ինկած է ինչո՞ւ ասանկ սրիկայութիւններ: Զոր չէք ինչ ալ եկեղեցիներ բակը կը գտնուին եղբի. միթէ այնքան թող կզգան իրենց որ խուրիկանները առաջ կը քշեն ու խուրիկանական միջոցներով կուզեն ազգել... եւ կը կործնէք որ վարդապետը գոհ պիտի մնայ ձեր անսեղիք և անհիմն պաշտպանութենէն:

— Աստուծոյ ճրշուք, ինձի համար նորութիւն սըն է: Իայց վրաս սը չունի... այսպէս թէ այնպէս Վարդուն պէտք է լեցնել չը թողուլ որ թուսաւոր է ժողովուրդը մեր վերաբերմամբ: Աւրիշ միջոց չունինք Վարդոյն գէտ. կը գրել բաւ չէր. հրմա ալ եւսր է Պուլկարիոյ քաղաքները կը պատի ու կը պարգաբարէ:

— Իայց անոր ըսածները պէտք է հերքել—բայց ոչ թէ սկանաւորներով աշխատել լռեցնել... գոթ ազգի գիտէք որ այդ միջոցները անոր վրայ

թիւնը, իրանց կուսակցութեան մէջ տեղ գտնող տարածաշուքները շանալ վերագրել ինչ որ գրսի թըշնամիներն, գրսի մարդկանց ոտընձգութիւններն եւ ինչ որ պրօֆօկատորներն:

Գործի իսկական թշնամին գործիչներն անպատրաստութիւնն է, գործող մարմիններն ապիկարութիւնն է, գործի ընդհանուր հայութեան համար օտար հողի վրա գրված լինելն է:

Երբ գործիչ մարդու իր գործի մասին քարոզածի եւ իր վարժուածներն մէջ նմանութիւն չը լինի—գործը կը զաղարի կենսունակութիւնից, Գարդիր կը թշնամութիւն եւ կաց ու միայ քո սանը նոյն բանակալ ու կոպիտ այրել: Երբ արեւոյն հրատարակիր, որ գնում եմ հոգեւորականութիւնը քշելու էջմիածնից, բայց եմ գնա՛ շնորհակալութեան համար յոյներն ու զղիր ալին եւ կենաց բաժակ բարձրացրու: Հողերի համայնացնելու շոյիչ ու կախարհիչ ճառերով ու խոստումներով պատուիրակ ու պատգամաւոր ընտրվիր. գնա եւ կամուսնելի համայնացնելը պաշտպանիր որ շատ հին է եւ վաղուց կայ: Հարուստներն—հայոյնը եւ հարուստներն բարեկամութիւնը ու սեղանը վայելիր: Ժողովրդի իրաւունք—պատգամաւորական ժողովրդի զիններն գործողութիւն պահանջիր, հոգաբարձու դատաւարաց յետոյ, ու

ոչ մէկ ազգեցութիւն ունին... վերջապէս շատ առաջ երթաք ան ալ միջոցներ և խիստ միջոցներ ունի խուրիկանները զսպել տալու... կը հասկնա՞ք ի՞նչ կրտսմ... համբերութենէ հանելու չէ...:

— Ատոր մասին չենք մտածած իբրք. մենք կը կտրծենք որ Վարդուն աս զորա. որ պաշտպանութենէն զուրկ էր...

— Այ. հիմա ամեն ինչ կարգին է. ահադին յեղաշրջումները պենն ինչ վերահաստատեցին...
ԱՍՆԸ

ՆՍՄՍԿ ԽՐԻՍՏՈՒԹԵԱՆ

Տիար ԽՅՐԱԳԻՐ

Թոյլ տուէք ինձ խնդրեմ ձեր պատուական լրագրի միջոցաւ յայտարարել իմ խորին շնորհակալութիւնս այն յարգելի անձնաւորութիւններուն որոնք իմ վառնայի մէջ ունենալիք գործունէութեանս առթիւ հաճեցան ցոյց տալ իրենց սրտաբաց ընդունելութիւնը. հասարակութեան այդ սիրալիր վերաբերմունքը զիս կը պարտաւորէ որ ինչ անգամ աւելի մեծ սիրով նուիրել իմ ծառայութիւնը:

Խորին յարգանք

ՍՒՐՈՆՈՅՇ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայսց ոգբախնամի Լ. Բորգընդ. ժողով տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակէ 14 հոկտեմբեր կէսօրէն վերջ ճիշտ

րացիր եւ արհամարհիր. Յեղափոխական կոիւրը շատագոյր—հոգաբարձական, սեփական, ուսուցչական ու պատգամաւորական փափուկ աթոռներ գրաւելու համար պատերազմի դաշտ իջիր եւ գինւորական բանակի շարժիր:

Ազատ քննադատութեան, ազատ խօսքի պահանջներ յարուցիր. բայց քեզ քննադատողին պրօֆօկատոր հրատարակիր: Ընտրութեան քուէի իրակատար ազատութիւն քարոզիր. բայց անպատճառ սրան եւ ոչ այլ ոքի ընտրելու հրամաններ արձակիր. յանուն կարգապահութեան. յանուն դաշնակցականներն չաների քուէ առ պատուիրակ: Աշխատաւորի դատ պաշտպանութեան համար ընդդէմ աղայի՝ գրչի ու խօսքի ահեղագոյ ճիշդ ու ազգակներ արձակիր. բայց հոգաբարձու—ազա դատաւարով աշխատաւոր ուսուցիչներն զատր մոռացութեան տուր. իսկ միացած հերոսներին սօցիալիստական պրօպագանդայով գրաղեցրու. սպորն սեմ կամ գորն խոստովանիմ: Եւ այս բողոքս յետոյ զարմացիր, որ կուսակցութեան գորութիւնը տատանվում է, որ Դաշնակցութեան դէմ բողոքներ են լսվում, որ հատաւաններ առաջ գալու նշաններ են երեւում: Դաշնակցութիւնը դեռ պէտք է տուժէ շատ, քանի որ նախ փորձում է թողնել հայ ժողովրդի հոգուն հորազատ հողը եւ երկրորդ

ծամը երկուքին ազգ. վարժարանի սրահին մէջ:

Սրակարգ

ա. գործ. ժողովոյ համարատուութիւն:

բ. Ընկերութեան արդի վիճակի մասին խորհրդածութիւն:

Լիայոյս ենք լծէ ընկերութեան անդամները ներկայս իբր հրաւիրագիր ընդունելով պիտի բարեհաճին ներկայ գտնուիլ: Ըստ տրամադրութեան կանոնադրի ժողովին ներկայ գտնուող անդամները մեծամասնութիւն պիտի կազմեն և տրուած որոշումները պիտի գործադրուին, իսկ բացակայ եղող անդամները վերջէն բողոքելու և դիտողութիւն ընելու իրաւունք չը պիտի ունենան:

Մնամք յարգանք

Ի դիմաց Կործ. ժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Ա. Զարպիսանլեան Յ. Զանուկիլեան

Վառնա 9 հոկտ. 1906

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ի Ի Գ Ի Ա

Իժշկապետ Պէրկմանի օգնական բժիշկ Պիր, ամսոյս 11 ին Պօլսէն ճամբայ ելած է գէպի Պէրլին. շննկնելէն առաջ, Կարճիկիւր Կէր Սոյլունկալը Բորգրի Պօլսոյ լծվածակիցը, զայն հարցափորձեր է Սուրբանի ֆիզիքական կացութեան մասին,

եռնվում է մեծ մասամբ ոչ թէ հողով ե իսկական գործիչներն, այլ սիրողներն) ձեռքին:

Ժամանակ չէ եւ մեծութեան միաս բարեւ տալու ցուալի նշաններ են, երբ փոխանակ խիստ ինքնաքննադատութեան ենթարկվելու, փոխանակ լծկուց թշնամիներն մատնանր շած դիտողութիւններն օգտվելու, հարայ-հրոցներով, հեղեղով, հայհոյիով, ուղիղ ճակատից փախչելով, փաստեր տղաւօղելով զանգեր ածելով ու անձնական վիրաւորանքներ հ. սցնելով են զբաղվում: Ըզեզ է մանաւանդ. երբ նոր-Դաշնակցութեան նոր կարիքետային գործիչներն մասին ենք խօսում, հին Դաշնակցութեան հին հերոսների գործունէութիւնով ու նրանց թափած արիւնով են պատասխանում: Երբ սիրողս յեղափոխականներն անշնորհ ընթացք են նկատում, «հողով» ներսններն արիւնով են պատասխանում:

Ինք ձեր հայհոյանքներով մեզ ոչինչ չէք կարող անել, բայց ձեր անշնորհութեամբ ձեր գործին եւ ձեզ շարաշր կը վնասէք:

Մերոպ ա. ք. Մեկան

Բաթում

«Մշակ»

